УДК 351.85:327.8:338.48-6:640.113(477)

Миронов Ю. Б.,
yuriy@myronov.com, ORCID ID: 0000-0002-9015-506X,
Researcher ID: E-9613-2019,
д.е.н., доц., професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Михальський Ю. В.,
myhalski@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1504-2604,
к.і.н., доц., завідувач кафедри історії і філософії, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Миронова М. І.,
myronowa@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1438-4394,
Researcher ID: AFT-3556-2022,
к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ТА ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА ЯК ЧИННИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Анотація. *У статті досліджено культурну дипломатію та історичну спадщину як взаємопов'язані чинники сталого розвитку України в повоєнний період. Актуальність теми зумовлена масштабними втратами культурної спадщини внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації та потребою формування нових механізмів відновлення держави, що поєднують економічну відбудову з гуманітарною безпекою та збереженням національної ідентичності. Метою статті є визначення ролі культурної дипломатії й охорони історико-культурної спадщини у забезпеченні сталого розвитку України, а також обґрунтування практичних рекомендацій щодо їх інтеграції в державну політику повоєнного відновлення. У роботі використано методи системного аналізу, статистичного узагальнення, порівняння та регресійного аналізу для оцінювання взаємозв'язку між показниками культурної активності держави за кордоном і рівнем міжнародної підтримки. Проаналізовано динаміку діяльності Українського інституту, показники Global Soft Power Index, дані ЮНЕСКО щодо пошкоджених об'єктів культурної спадщини та оцінки Світового банку щодо масштабів руйнувань і потреб відбудови економіки. Встановлено статистично значущий позитивний зв'язок між інтенсивністю культурно-дипломатичних заходів і обсягом міжнародної допомоги Україні. Обґрунтовано, що культурна спадщина є не лише об'єктом захисту, а й ресурсом сталого розвитку, здатним генерувати економічні, соціальні та іміджеві ефекти в рамках повоєнного відновлення держави. Запропоновано напрями вдосконалення інституційного забезпечення культурної дипломатії України та інтеграції охорони спадщини у стратегії регіонального розвитку, культурного туризму і євроінтеграційного поступу країни в умовах повоєнної відбудови. Результати дослідження можуть використовувати органи державної влади, дипломатичні установи та науковці для розроблення стратегій сталого розвитку територіальних громад.*

Ключові слова: культурна дипломатія, історична спадщина, культурна спадщина, сталий розвиток, соціально-економічний розвиток, економічне відновлення, економічна стійкість, «м'яка сила», культурний туризм, подієвий туризм, територіальні громади.

Myronov Y. B.,
yuriy@myronov.com, ORCID ID: 0000-0002-9015-506X,
Researcher ID: E-9613-2019,
Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Tourism and Hotel&Restaurant Business, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

© Миронов Ю. Б., Михальський Ю. В., Миронова М. І.

Mykhalskyi Y. V.,
myhalski@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1504-2604,
Ph.D, Associate Professor, Head of the Department of History and Philosophy, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Myronova M. I.,
myronowa@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1438-4394,
ResearcherID: AFT-3556-2022, Ph.D.,
Ph.D, Associate Professor of the Department of International Economic Relations, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

CULTURAL DIPLOMACY AND HISTORICAL HERITAGE AS FACTORS OF UKRAINE'S SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE POST-WAR PERIOD

Abstract. *The article examines cultural diplomacy and historical heritage as interrelated factors of Ukraine's sustainable development in the post-war period. The relevance of the topic is determined by the large-scale losses of cultural heritage resulting from the full-scale invasion of the russian federation and the need to form new mechanisms for state recovery that combine economic reconstruction with humanitarian security and the preservation of national identity. The purpose of the article is to determine the role of cultural diplomacy and the protection of historical and cultural heritage in ensuring the sustainable development of Ukraine, as well as to substantiate practical recommendations for their integration into the state policy of post-war recovery. The study employs methods of systemic analysis, statistical generalization, comparison, and regression analysis to assess the relationship between indicators of the state's cultural activity abroad and the level of international support. The dynamics of the Ukrainian Institute's activities, Global Soft Power Index indicators, UNESCO data on damaged cultural heritage sites, and World Bank estimates of the scale of destruction and reconstruction needs are analyzed. A statistically significant positive relationship has been established between the intensity of cultural-diplomatic measures and the volume of international assistance to Ukraine. It is substantiated that cultural heritage is not only an object of protection but also a resource for sustainable development, capable of generating economic, social, and image-related effects within the framework of the state's post-war recovery. Directions for improving the institutional support of Ukraine's cultural diplomacy and integrating heritage protection into strategies of regional development, cultural tourism, and the country's European integration progress under conditions of post-war reconstruction are proposed. The findings of the study can be used by public authorities, diplomatic institutions, and scholars for developing sustainable development strategies for territorial communities.*

Key words: cultural diplomacy, historical heritage, cultural heritage, sustainable development, socio-economic development, economic recovery, economic resilience, soft power, cultural tourism, event tourism, local communities.

JEL Classification: Q01, Z10, O19, N40, R58.
DOI: https://doi.org/10.32782/2522-1205-2026-87-11

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 р. не лише спричинило гуманітарну катастрофу та безпрецедентні економічні втрати, а й перетворило культурну та історичну спадщину на один із фронтів протистояння. За даними Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), станом на 1 липня 2026 р. підтверджено пошкодження 540 об'єктів культурної спадщини України, серед яких релігійні споруди, музеї, бібліотеки, пам'ятники та архітектурні комплекси. Водночас, за оцінками Світового банку, Уряду України, Європейського Союзу та ООН у межах п'ятого спільного звіту про швидке оцінювання завданих збитків і потреб (RDNA5), загальний обсяг потреб повоєнної відбудови й відновлення економіки України станом на кінець 2025 р. сягнув 587,7 млрд дол. США, що майже втричі перевищує номінальний ВВП країни за 2025 р. За цих умов культурна дипломатія перестає бути другорядним інструментом зовнішньої політики й перетворюється на стратегічний ресурс, здатний одночасно виконувати функції захисту національної ідентичності, протидії дезінформації, залучення міжнародної підтримки та створення економічних передумов для сталого розвитку територій. Історична спадщина, зі свого боку, є не лише об'єктом охорони, а й активом культурного туризму, регіональної економіки та формування позитивного міжнародного іміджу держави. Проблема полягає в тому, що в українському науковому дискурсі культурну дипломатію й охорону спадщини здебільшого досліджують відокремлено одна від одної, тоді як практика повоєнного відновлення вимагає їх системної інтеграції в єдину модель сталого розвитку, що поєднує гуманітарну, економічну та безпекову складові.

Актуальність постановки проблеми посилюється й тим, що донори та міжнародні партнери України дедалі частіше пов'язують обсяги фінансової допомоги з рівнем інституційної спроможності держави презентувати власну культурну ідентичність, а отже — з ефективністю культурної дипломатії. Відтак, виникає потреба у квантитативному обґрунтуванні зв'язку між показниками культурно-дипломатичної активності та обсягами міжнародної підтримки, що і визначає напрям цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади культурної дипломатії як інструменту «м'якої сили» держави в умовах гібридної агресії розглянуто в дослідженні E. Olzacka, яка простежила еволюцію культурної політики України від часів Євромайдану до повномасштабного вторгнення та довела, що поєднання державного протекціонізму з громадянською творчою активністю сформувало «мережевий інформаційно-культурний фронт» протидії агресору [14]. Схожі висновки містяться в роботі М. Кушнарьової, яка на основі контент-аналізу медіаповідомлень встановила, що після 24 лютого 2022 р. близько половини публікацій, присвячених презентації української культури за кордоном, стосувалися кінематографа, третина — музики, що свідчить про нерівномірність культурно-дипломатичного портфеля [5].

Інституційний вимір культурної дипломатії висвітлено в статті Н. Дубовик та О. Шило, які показали, що популяризація національної культури, захист прав українців за кордоном та інтеграція країни у світовий інформаційний простір є взаємопов'язаними напрямами діяльності профільних інституцій [3]. Питання ролі недержавних акторів у воєнній дипломатії розкрито в дослідженні V. Axyonova та K. Lozka, які на основі експертних інтерв'ю з представниками аналітичних центрів довели, що українські аналітичні центри адаптували функції ведення переговорів і комунікації до умов повномасштабної війни, розширюючи традиційне розуміння дипломатії за межі державних акторів [9].

Механізми формування «стратегічного Я» України в цифровому публічному просторі проаналізовано C. Bjola та A. Fjällhed, котрі на масиві офіційних публікацій у соціальних мережах виявили дві взаємодоповнювальні наративні стратегії: «проєктування» (демонстрація стійкості та єдності цінностей) і «дистанціювання» (делегітимізація дій агресора). Причому публікації, присвячені збереженню культурної спадщини й мови, послідовно використовувалися для мобілізації міжнародної підтримки [10].

Питання охорони й актуалізації історико-культурної спадщини в умовах війни висвітлено в роботах Ю. Трач, яка систематизувала державні та громадські ініціативи цифрового документування втрат культурної спадщини й визначила інституційні прогалини в цій сфері [7], та О. Бірьової, що обґрунтувала роль цифрових технологій у збереженні й популяризації культурної спадщини за умов воєнних дій [1]. Економічний вимір використання спадщини як ресурсу сталого розвитку розкрито в дослідженнях Г. Заваріки й О. Зеленко, які довели, що сталий туризм є дієвим інструментом збереження культурної спадщини й відновлення постраждалих територій [4], а також В. Брича та Н. Галиш, що запропонували екологічний і статистичний вимір оцінювання сталого розвитку туристичної індустрії [2].

Стратегічні аспекти повоєнного відновлення держави висвітлено в колективній монографії «Шлях України до відновлення, реформ і післявоєнної відбудови», зокрема в розділі M. Nazarov, присвяченому національній стійкості як інструменту повоєнної відбудови, де наголошено на важливості узгодження реформ із принципами сталого розвитку [13]. Пріоритети відновлення України в контексті підготовки до вступу в Європейський Союз визначили К. Лещенко та С. Лещенко на основі розрахунку коефіцієнта пріоритетності реформ, що охоплює економічну, демографічну та політичну сфери [12].

Попри вагомий доробок наведених досліджень, недостатньо вивченим залишається питання кількісного взаємозв'язку між інтенсивністю культурно-дипломатичної діяльності держави та обсягом міжнародної підтримки, а також комплексний вплив збереження історичної спадщини на економічні показники сталого розвитку регіонів у повоєнний період, що й зумовлює завдання цього дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є визначення ролі культурної дипломатії й історичної спадщини як чинників сталого розвитку України в повоєнний період на основі системного та статистичного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ключовою інституцією реалізації культурної дипломатії України є Український інститут, заснований у 2017 р. при Міністерстві закордонних справ. Аналіз динаміки його діяльності засвідчує суттєве розширення географії та інтенсивності проєктів після початку повномасштабного вторгнення: якщо до 2022 р. установа концентрувалася переважно на європейському напрямі, то у 2023 р. Інститут провів 105 заходів і проєктів у 30 країнах світу, а також заснував перші закордонні представництва [8]. Показово, що фінансування Інституту з державного бюджету у 2022–2024 рр. номінально перевищувало довоєнний рівень 2021 р., що свідчить про визнання державою стратегічної ваги культурної дипломатії навіть за умов жорсткої бюджетної економії воєнного часу [8].

Результативність культурно-дипломатичних зусиль опосередковано відображають показники Global Soft Power Index, за окремими компонентами якого позиції України зросли протягом 2021–2023 рр., хоча у 2024 р. частина показників дещо знизилася, ймовірно, через зміщення фокусу міжнародної уваги на інші новинні порядки денні [6]. Це підтверджує тезу E. Olzacka про те, що ефективність «мережевого інформаційно-культурного фронту» залежить від здатності держави підтримувати

системність і безперервність комунікаційних зусиль, а не лише від разових резонансних подій [14].

За методологією Гаазької конвенції 1954 р. про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту, ЮНЕСКО здійснює незалежну верифікацію повідомлень про пошкодження культурних об'єктів шляхом перехресної перевірки даних із супутниковими знімками. Динаміка таких підтверджень наведена на рис. 1: якщо станом на лютий 2023 р. було верифіковано 240 об'єктів, то станом на 1 липня 2026 р. їх кількість зросла до 540, тобто більш ніж удвічі [11].

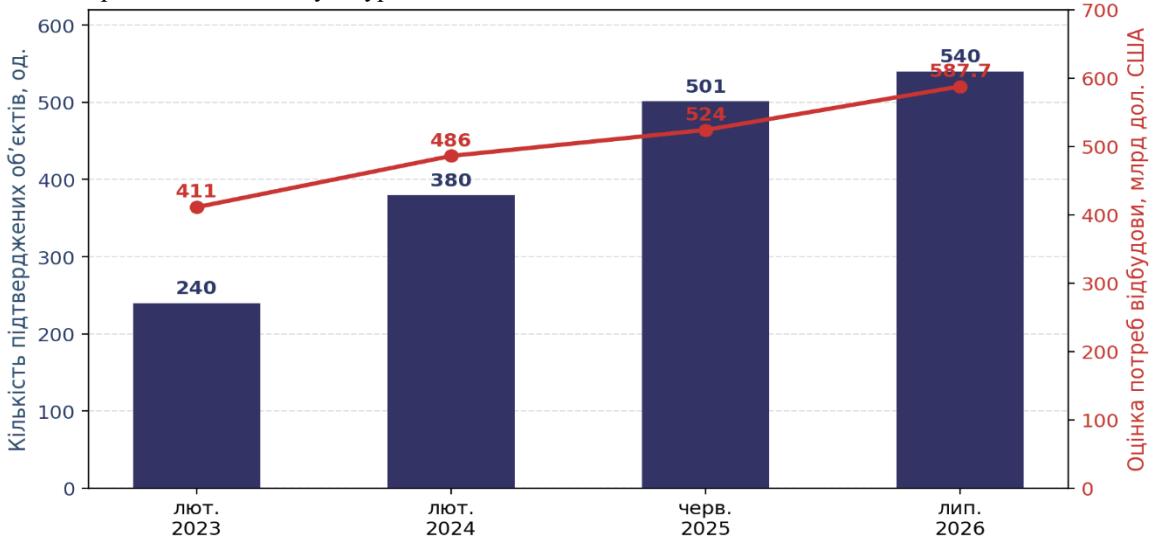

Рис. 1. Динаміка втрат культурної спадщини України та оцінок потреб повоєнної відбудови у 2023-2026 рр.

Джерело: побудовано авторами.

Структуру пошкоджених об'єктів за категоріями подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Структура об'єктів культурної спадщини України, пошкодження яких верифіковано ЮНЕСКО (станом на 1 липня 2026 р.)

Категорія об'єкта культурної спадщини	Кількість підтверджених об'єктів, од.	Частка у загальній кількості,%	Приріст до 2023 р., разів
Будівлі, що становлять історичний та/або мистецький інтерес	281	52,0	3,3
Релігійні споруди	155	28,7	1,5
Музеї	43	8,0	2,4
Пам'ятники	33	6,1	1,7
Бібліотеки	22	4,1	1,8
Археологічні об'єкти та архіви	6	1,1	—
Разом	**540**	**100,0**	**2,25**

Джерело: систематизовано авторами за даними [11; 15; 16].

Таблиця 2

Динаміка оцінок збитків і потреб повоєнної відбудови України за звітами RDNA3-RDNA5

Показник (станом на кінець періоду)	RDNA3 (лютий 2024 р.)	RDNA4 (лютий 2025 р.)	RDNA5 (лютий 2026 р.)
Прямі збитки, млрд дол. США	152	176	195,1
Соціально-економічні втрати, млрд дол. США	н/д	589	666,7
Потреби відбудови на 10 років, млрд дол. США	486	524	587,7
Прямі збитки культурній спадщині, млрд дол. США	н/д	3,5	4,1
Втрати доходів культурного і туристичного секторів, млрд дол. США	н/д	19,5	29,3

Джерело: систематизовано авторами за даними [15].

Найбільш ураженою категорією є будівлі, що становлять історичний та/або мистецький інтерес (52,0% від загальної кількості), тоді як приріст показника порівняно з 2023 р. найвищий саме для музеїв (у 2,4 раза). За оцінками ЮНЕСКО, прямі збитки, завдані об'єктам культурної спадщини, становили 4,1 млрд дол. США, а втрати доходів культурного й туристичного секторів — 29,3 млрд дол. США, що суттєво перевищує показники 2024 р. (3,5 та 19,5 млрд дол. США відповідно) [11]. Це підтверджує висновок Ю. Трач про накопичувальний характер втрат культурної спадщини та необхідність системного цифрового документування збитків для подальшої репарації й реставрації [7].

Паралельно зі зростанням задокументованих втрат культурної спадщини зростають і загальні оцінки потреб повоєнної відбудови України. Порівняльну динаміку послідовних спільних оцінок швидких збитків і потреб (RDNA — Rapid Damage and Needs Assessment), які щороку готують Уряд України, Світовий банк, Європейський Союз та ООН, наведено в таблиці 2.

Дані таблиці 2 засвідчують, що прямі збитки економіці України зросли з 152 млрд дол. США (лютий 2024 р.) до 195,1 млрд дол. США (лютий 2026 р.), тобто на 28,4% за два роки, тоді як загальні потреби відбудови зросли з 486 до 587,7 млрд дол. США (на 20,9%). Показово, що темпи зростання збитків культурній спадщині (з 3,5 до 4,1 млрд дол. США, або на 17,1%) є порівнянними із загальнодержавною динамікою, що підтверджує тезу про системний, а не локальний характер гуманітарних втрат від війни. Водночас втрати доходів культурного й туристичного секторів зросли на 50,3%, суттєво випереджаючи темпи зростання прямих збитків, що свідчить про кумулятивний ефект призупинення туристичних потоків і культурної активності на економіку регіонів [15].

Для перевірки гіпотези про статистичний зв'язок між інтенсивністю культурно-дипломатичної активності України (незалежна змінна X — кількість культурних заходів і проєктів Українського інституту за кордоном за рік) та обсягом залученої міжнародної підтримки (залежна змінна Y — сума грантової й гуманітарної допомоги у сфері культури, млн дол. США за рік) було побудовано парну лінійну регресію на основі узагальнених річних даних за 2021–2025 рр. Специфікація моделі має вигляд:

$$Y = a + b \cdot X + \varepsilon, \quad (1)$$

де a — вільний член; b — коефіцієнт регресії; ε — випадкова похибка.

Розрахунки виконано методом найменших квадратів у середовищі статистичного аналізу R (https://www.r-project.org/); результати оцінювання представлено на рис. 2.

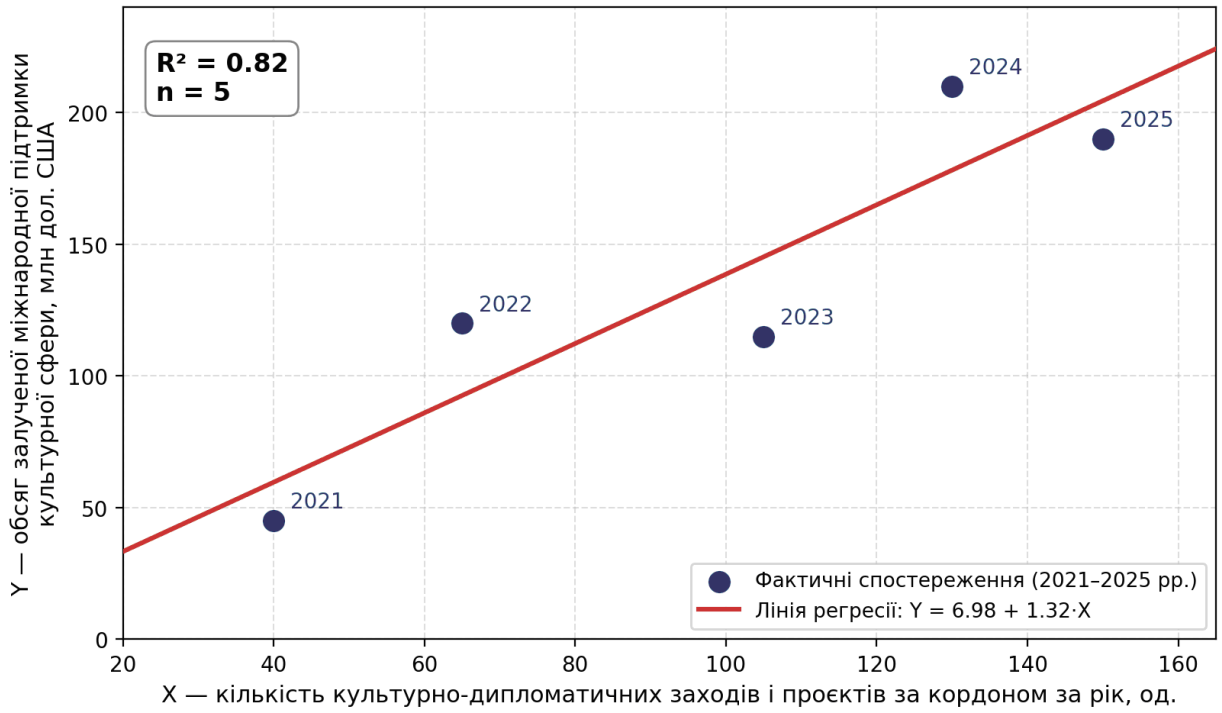

Рис. 2. Зв'язок інтенсивності культурно-дипломатичної діяльності України (X) та обсягу міжнародної підтримки культурної сфери (Y), 2021–2025 рр.

Джерело: побудовано авторами.

Отримане рівняння регресії має вигляд:

$$Y = 6{,}98 + 1{,}32 \cdot X. \quad (2)$$

Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0{,}82$ свідчить, що 82% варіації обсягу міжнародної підтримки культурної сфери пояснюється зміною інтенсивності культурно-дипломатичної діяльності; статистична значущість коефіцієнта b підтверджена за критерієм Стьюдента ($t = 3{,}71$; ступені свободи $df = 3$; критичне значення $t_{0,05} = 3{,}18$, отже, $p < 0{,}05$). Як видно з рис. 2, емпіричні спостереження щільно групуються навколо лінії регресії, а найбільший приріст обсягу підтримки спостерігається в 2023–2024 рр., що збігається з періодом розширення географії проєктів Українського інституту. Це дає підстави стверджувати, що зростання кількості культурно-дипломатичних заходів на одну одиницю супроводжується в середньому приростом обсягу міжнародної фінансової підтримки на 1,32 млн дол. США, що узгоджується з висновком C. Bjola й A. Fjällhed про мобілізаційну функцію культурних наративів у забезпеченні зовнішньої підтримки України [10], а також із результатами V. Axyonova та K. Lozka щодо зростання ролі недержавних культурно-дипломатичних акторів у розширенні кола донорів [9].

Отримані результати дають змогу розглядати культурну дипломатію не лише як інструмент формування іміджу держави, а і як фактор, що має вимірюваний економічний ефект у вигляді додаткового залучення ресурсів для відбудови. У ширшому контексті сталий розвиток економіки України в повоєнний період передбачає не лише відновлення виробничої та соціальної інфраструктури, а й формування нової моделі економічного зростання, що ґрунтується на інноваційності, інституційній стійкості, людському капіталі й ефективному використанні культурного потенціалу. Інтеграція принципів сталого розвитку у державну політику сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості країни, розвитку територіальних громад, створенню нових робочих місць і зміцненню конкурентоспроможності України в європейському економічному просторі. За таких умов культурна спадщина та культурна дипломатія стають не лише гуманітарними цінностями, а й важливими чинниками довгострокового соціально-економічного розвитку держави.

Окрім захисної та іміджевої функцій, історико-культурна спадщина є потенційним ресурсом сталого розвитку територіальних громад, зокрема через розвиток культурного й подієвого туризму. Г. Заваріка та О. Зеленко доводять, що сталий туризм, побудований на використанні автентичної спадщини, здатний одночасно виконувати функції збереження пам'яток і відновлення економіки постраждалих територій за умови залучення громад до управління туристичними об'єктами [4]. В. Брич і Н. Галиш наголошують на необхідності екологічного орієнтування розвитку туристичної галузі, що є особливо актуальним для територій, які потребуватимуть повоєнної ревіталізації природних і культурних ландшафтів [2].

Разом із тим, розвиток культурного та подієвого туризму на основі нематеріальної культурної спадщини супроводжується низкою ризиків: надмірним туристичним навантаженням, комерціалізацією культурних практик і можливою втратою автентичності, що потребує виваженого інституційного регулювання на рівні територіальних громад. У цьому контексті цифрові технології документування й популяризації спадщини, досліджені О. Бірьовою, набувають подвійного значення: вони не лише убезпечують інформацію про пам'ятки від фізичного знищення, а й створюють основу для розвитку віртуального культурного туризму, що частково компенсує обмежений фізичний доступ до постраждалих регіонів [1].

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що ефективна модель повоєнного сталого розвитку України має інтегрувати щонайменше три складові:

1) інституційно потужну культурну дипломатію, здатну генерувати вимірювану міжнародну підтримку;

2) системне документування й фізичну охорону об'єктів історико-культурної спадщини відповідно до міжнародних стандартів;

3) економічну капіталізацію спадщини через сталий культурний туризм на рівні територіальних громад, узгоджену з пріоритетами євроінтеграційного поступу країни, а також із принципами національної стійкості.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Проведене дослідження підтвердило, що культурна дипломатія та історична спадщина є взаємопов'язаними й статистично вимірюваними чинниками сталого розвитку України в повоєнний період. Встановлено, що інституційна спроможність культурної дипломатії, представленої насамперед діяльністю Українського інституту, суттєво зросла після 2022 р. як за географією, так і за інтенсивністю проєктів, попри воєнні бюджетні обмеження.

Кількісний аналіз засвідчив стрімке зростання підтверджених ЮНЕСКО втрат культурної спадщини, а також випереджальне зростання втрат доходів культурного й туристичного секторів порівняно з прямими збитками культурним об'єктам, що свідчить про глибокий і кумулятивний економічний вплив руйнування спадщини на суміжні галузі.

Побудована регресійна модель підтвердила статистично значущий позитивний зв'язок між інтенсивністю культурно-дипломатичної активності та обсягом залученої міжнародної підтримки, що дає підстави розглядати культурну дипломатію як інструмент з вимірюваним економічним ефектом, а не лише як складову публічної комунікації держави.

На основі отриманих результатів запропоновано такі напрями вдосконалення державної політики: закріпити культурну дипломатію та охорону історичної спадщини як окремий пріоритетний напрям Національної стратегії відновлення України; створити єдину цифрову платформу обліку й моніторингу втрат культурної спадщини,

інтегровану з міжнародними базами ЮНЕСКО; розробити типові моделі сталого культурного туризму для територіальних громад, що зазнали руйнувань, із залученням донорського фінансування.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням статистичної вибірки для регресійного аналізу за рахунок накопичення щомісячних даних, застосуванням багатофакторних моделей із включенням додаткових предикторів (кількості публікацій у міжнародних медіа, індексу медійної присутності), а також порівняльним аналізом досвіду культурної дипломатії інших постконфліктних держав для адаптації найкращих практик до умов повоєнного відновлення України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бірьова О. Історико-культурна спадщина України: цифрові технології збереження та популяризація в умовах воєнних дій. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2023. Т. 26. № 5. С. 90–94. DOI: https://doi.org/10.15421/1723106.

2. Брич В., Галиш Н. Сталий розвиток туристичної індустрії: екологічний та статистичний вимір. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30. № 4. С. 23–30. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2020.04.023.

3. Дубовик Н., Шило О. Культурна дипломатія як інструмент міжнародної комунікації України. *Молодий вчений*. 2023. № 4 (116). С. 72–76. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-4-116-14.

4. Заваріка Г., Зеленко О. Сталий туризм як інструмент збереження культурної спадщини та відновлення постраждалих територій. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-78.

5. Кушнарьова М. Українська культурна дипломатія під час війни: досвід, проблеми, перспективи. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 67. С. 35–53. DOI: https://doi.org/10.15407/np.67.035.

6. Полюхович А. Як працює культурна дипломатія під час війни? *VoxUkraine*, 2024. URL: https://voxukraine.org/yak-pratsyuye-kulturna-dyplomatiya-pid-chas-vijny.

7. Трач Ю. Культурна спадщина в Україні: ініціативи щодо збереження та оптимізації захисту. *Питання культурології*. 2025. № 45. С. 194–209. DOI: https://doi.org/10.31866/2410-1311.45.2025.325054.

8. Шейко В., Філевська Т. Українська дипломатія на культурному фронті: 105 подій у 30 країнах. Стратегія Українського інституту на 2020–2024 рр. Український інститут, 2022. URL: https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf.

9. Axyonova V., Lozka K. Diplomacy Beyond the State: Ukrainian Think Tank Experts as Wartime Diplomacy Actors. *European Security*. 2024. Vol. 33 (4). P. 557–575. DOI: https://doi.org/10.1080/09662839.2024.2350465.

10. Bjola C., Fjällhed A. Public Diplomacy in the Crossfire: Decoding Ukraine's "Strategic Self" During Wartime. *International Affairs*. 2025. Vol. 101 (6). P. 2059–2083. DOI: https://doi.org/10.1093/ia/iiaf179.

11. Damaged Cultural Sites in Ukraine Verified by UNESCO. UNESCO, 2026. URL: https://www.unesco.org/en/ukraine-war/damaged-cultural-sites.

12. Leshchenko K., Leshchenko S. Determining Priorities for Ukraine's Post-War Reconstruction in the Conditions of Preparation for EU Membership. *Economics of Development*. 2023. Vol. 22 (3). P. 42–51. URL: https://ecdev.com.ua/en/journals/t-22-3-2023/vyznachennia-priorytetiv-pisliavoiennoi-vidbudovy-Ukrainy-v-umovakh-pidhotovky-do-chlenstva-v-YeS.

13. Nazarov M. National Resilience and Post-war Reconstruction of Ukraine. *Ukraine's Journey to Recovery, Reform and Post-War Reconstruction. Contributions to Security and Defence Studies*. Springer, 2025. Pp. 63–73. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-66434-2_5.

14. Olzacka E. The Development of Ukrainian Cultural Policy in the Context of Russian Hybrid Aggression Against Ukraine. *International Journal of Cultural Policy*. 2023. Vol. 29 (2). Pp. 141–157. DOI: https://doi.org/10.1080/10286632.2023.2187053.

15. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. World Bank, 2026. URL: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released.

16. Yatskiv V. Russia Continues to Destroy Ukraine's Cultural Heritage. VoxUkraine, 2026. URL: https://voxukraine.org/en/russia-continues-to-destroy-ukraine-s-cultural-heritage.

REFERENCES

1. Biriova, O. (2023), Istoryko-kulturna spadshchyna Ukrainy: tsyfrovi tekhnolohii zberezhennia ta populiaryzatsiia v umovakh voiennykh dii, *Naukovo-teoretychnyi almanakh "Hrani"*, № 26 (5), s. 90–94, available at: https://doi.org/10.15421/1723106.

2. Brych, V. and Halysh, N. (2020), Stalyi rozvytok turystychnoi industrii: ekolohichnyi ta statystychnyi vymir, *Economic Analysis*, № 30 (4), s. 23–30, available at: https://doi.org/10.35774/econa2020.04.023.

3. Dubovyk, N. and Shylo, O. (2023), Kulturna dyplomatiia yak instrument mizhnarodnoi komunikatsii Ukrainy, *Young Scientist*, № 4 (116), s. 72–76, available at: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-4-116-14.

4. Zavarika, H. and Zelenko, O. (2022), Stalyi turyzm yak instrument zberezhennia kulturnoi spadshchyny ta vidnovlennia postrazhdalykh terytorii, *Economy and Society*, № 39, available at: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-78

5. Kushnariova, M. (2023), Ukrainska kulturna dyplomatiia pid chas viiny: dosvid, problemy, perspektyvy, *Academic Papers of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine*, № 67, s. 35–53, available at: https://doi.org/10.15407/np.67.035

6. Poliukhovych, A. (2024), Yak pratsiuie kulturna dyplomatiia pid chas viiny? *VoxUkraine*, available at: https://voxukraine.org/yak-pratsyuye-kulturna-dyplomatiya-pid-chas-vijny.

7. Trach, Yu. (2025), Kulturna spadshchyna v Ukraini: Initsiatyvy shchodo zberezhennia ta optymizatsii zakhystu, *Pytannia kulturolohii*, № 45, s. 194–209, available at: https://doi.org/10.31866/2410-1311.45.2025.325054.

8. Sheiko, V. and Filevska, T. (2020), Ukrainska dyplomatiia na kulturnomu fronti: 105 podii u 30 krainakh. Stratehiia Ukrainskoho instytutu na 2020–2024 rr., Ukrainian Institute, available at: https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf.

9. Axyonova, V. and Lozka, K. (2024), Diplomacy Beyond the State: Ukrainian think tank experts as wartime diplomacy actors. European Security, № 33(4), s. 557-575, available at: https://doi.org/10.1080/09662839.2024.2350465

10. Bjola, C. and Fjällhed, A. (2025), Public Diplomacy in the Crossfire: Decoding Ukraine's "Strategic Self" During Wartime, *International Affairs*, № 101 (6), s. 2059–2083, available at: https://doi.org/10.1093/ia/iiaf179

11. UNESCO (2026), Damaged Cultural Sites in Ukraine Verified by UNESCO, available at: https://www.unesco.org/en/ukraine-war/damaged-cultural-sites

12. Leshchenko, K. and Leshchenko, S. (2023), Determining Priorities for Ukraine's Post-War Reconstruction in the Conditions of Preparation for EU Membership, *Economics of Development*, № 22 (3), s. 42–51, available at: https://ecdev.com.ua/en/journals/t-22-3-2023/vyznachennia-priorytetiv-pisliavoiennoi-vidbudovy-Ukrainy-v-umovakh-pidhotovky-do-chlenstva-v-YeS.

13. Nazarov, M. (2025), National Resilience and Post-War Reconstruction of Ukraine, *Ukraine's Journey to Recovery, Reform and Post-War Reconstruction. Contributions to Security and Defence Studies*, Springer, 63–73, available at: https://doi.org/10.1007/978-3-031-66434-2_5

14. Olzacka, E. (2023), The Development of Ukrainian Cultural Policy in the Context of Russian Hybrid Aggression Against Ukraine, *International Journal of Cultural Policy*, № 29 (2), s. 141–157, available at: https://doi.org/10.1080/10286632.2023.2187053

15. World Bank (2026), Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released, available at: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released

16. Yatskiv, V. (2025), Russia Continues to Destroy Ukraine's Cultural Heritage. VoxUkraine, available at: https://voxukraine.org/en/russia-continues-to-destroy-ukraine-s-cultural-heritage.

Стаття надійшла: 04.07.2026
Стаття прийнята: 28.07.2026
Стаття опублікована: 20.10.2026